



NOOD AAN EEN GECONTROLEERDE, GEPLANDE EN PROGRESSIEVE AFBOUW VAN GLYFOSAAT, IN HET BELANG VAN DE VOLKSGEZONDHEID

De EU heeft de toestemming voor het gebruik van glyfosaat- en glyfosaathoudende formuleringen verlengd tot december 2022, met enkele beperkingen, en heeft het speciale PEST-comité opgericht om de procedure voor het gebruik van pesticiden in de EU te herzien. De conclusies van het comité zijn in januari 2019 door het EU-Parlement goedgekeurd. In december 2019 is de procedure voor de verlenging van de vergunning voor het gebruik van glyfosaat in de EU tot na december 2022 gestart door een cluster van bedrijven, waarvan Bayer de belangrijkste is.

Rekening houdend met de missie van de Hoge Gezondheidsraad (HGR) en zich bewust van het belang van het glyfosaatdossier, geeft de HGR zijn standpunt over deze zaak weer. Het is niet de bedoeling om opnieuw een systematisch overzicht van de wetenschappelijke literatuur te geven, maar wel om in vogelvlucht een beeld te krijgen van de complexiteit van de situatie en om aanbevelingen te formuleren voor de Belgische volksgezondheidsinstanties. Dit dossier is in januari 2020 gevalideerd door het College van de HGR. Echter heeft de HGR er de voorkeur aan gegeven om het dossier niet onmiddellijk te publiceren omwille van de algemene – en terecht – aandacht voor de corona-epidemie waarin de HGR omwille van zijn rol in de volksgezondheid, ook adviezen heeft verleend. Het glyfosaatdossier werd te belangrijk geacht om het in de marge van andere belangrijke en aandacht vragende situaties (Covid-19) te behandelen. Nu is het echter tijd om weer naar de toekomst te kijken en de kans van het noodzakelijke economische herstel aan te grijpen om ervoor te zorgen dat een duurzamere economie wordt opgebouwd waarin glyfosaat (en andere producten) geen plaats meer hebben.

Toxische effecten van glyfosaat " de boom die het bos verbergt " !

Glyfosaat heeft een complex toxisch profiel: niet alleen is het kankerverwekkend, maar ook de hormoonontregelende eigenschappen, de effecten op het darmmicrobioom van mensen en proefdieren en de effecten op bestuivers (naast de effecten van neonicotinoïden) zijn een punt van zorg. De HGR merkt op dat de controversiële aard van de literatuur over de carcinogeniteit van glyfosaat minder uitgesproken is voor de andere soorten toxiciteit. De conclusie van de HGR is dat, hoewel de carcinogeniteit van glyfosaat in de huidige discussies centraal staat, andere aspecten van toxiciteit ook belangrijk kunnen zijn en minder controversieel. Deze niet-carcinogene effecten van glyfosaat kunnen al een voldoende reden zijn om actie te ondernemen. De HGR concludeert dat glyfosaat, net als veel andere synthetische verbindingen, gevaarlijke eigenschappen heeft.

Kankerverwekkende effecten, waar staat de discussie?

Uit de wetenschappelijke literatuur blijkt dat glyfosaat genotoxische, oxidatieve stressveroorzakende en hormoonontregelende eigenschappen bezit die wijzen op een kankerverwekkende werking, maar deze werking is moeilijk aan te tonen in dierstudies en het epidemiologisch bewijs voor de carcinogeniteit bij de mens is beperkt. Uit een meta-

analyse die de meest recente update van de grootste studie in de VS omvat, met meer dan 50.000 gebruikers van glyfosaat, en vijf case-control studies is gebleken dat slechts een kleine groep gebruikers met de hoogste blootstelling aan glyfosaat een beperkt verhoogd risico op non-Hodgkin lymfekanker laat zien. Voor het merendeel van de gebruikers wordt geen verschil met niet-gebruikers gevonden. De HGR concludeert dat er redenen zijn om aan te nemen dat glyfosaat een zwak carcinogeen is en dat het risico voor de mens beperkt is.

Bij gebrek aan niet-toxische alternatieven zijn de economische belangen belangrijk.

Het PEST-comité heeft de huidige situatie met betrekking tot het gebruik van pesticiden in de EU grondig bestudeerd. Het daaruit voortvloeiende verslag bevat een aantal sterke punten. Er worden echter geen conclusies getrokken over de toxiciteit van glyfosaat en ook niet over de te volgen weg, wat als een zwak punt wordt beschouwd.

Gezien het massale wereldwijde gebruik van dit herbicide is de HGR zich bewust van de belangrijke rol van glyfosaat, niet alleen in de landbouw maar ook in de economie in het algemeen. Tegelijkertijd merkt de HGR op dat er nog geen geldig alternatief is voor glyfosaat. De conclusie van de HGR is dat het glyfosaatdossier niet alleen complex is vanwege de toxiciteit, maar ook vanwege de maatschappelijke aspecten.

Gezien de interne procedure voor het beheer van belangenconflicten biedt de HGR de best mogelijke Belgische garanties voor transparantie en onafhankelijkheid van dit advies. Daarnaast is er bijzondere aandacht besteed aan dit punt door een grondige analyse van de belangrijkste publicaties die in het document worden gebruikt.

En nu?

1) Hoewel het risico op negatieve effecten voor de mens na blootstelling aan glyfosaat beperkt is, gezien het toxische profiel op basis van carcinogene en niet-carcinogene effecten, beveelt de HGR toch aan dat het gebruik van glyfosaat zo snel mogelijk moet worden stopgezet en bij voorkeur voor 15/12/2022, d.w.z. voor het einde van de looptijd van de vergunning.

2) De HGR beveelt aan dat inspanningen om een aanvaardbaar alternatief voor glyfosaat te vinden intensief worden gestimuleerd, hetzij een andere chemische stof met vergelijkbare eigenschappen, hetzij andere niet-chemische methoden voor onkruidbestrijding. Bij voorkeur - zo niet noodzakelijkerwijs - moeten deze inspanningen op internationaal niveau worden georganiseerd en gecoördineerd gelet op het wereldwijde belang van glyfosaat.

3) Overeenkomstig zijn advies 9404 over het belang van blootstelling in het begin van het leven beveelt de HGR aan dat de bevoegde autoriteiten - bij voorkeur op EU-niveau - vóór het einde van de looptijd van de vergunning (december 2022) een samenhangend plan opstellen om af te zien van het gebruik van glyfosaat. Dit plan moet strikte, in de tijd vastgelegde, resultaten bevatten, alle aspecten moeten in aanmerking worden genomen en alle belanghebbenden moeten aan deze multidisciplinaire aanpak deelnemen. Hoewel het niet de bedoeling is dat de HGR risicobeheer uitvoert, is de HGR bereid om als wetenschappelijke instelling deel te nemen aan dit stakeholderproces. Het voorzorgsbeginsel moet met de nodige voorzichtigheid worden toegepast.

Het volledige advies (HGR_9561) is te vinden op de website van de Hoge Gezondheidsraad: <https://www.health.belgium.be/nl/advies-9561-glyfosaat-en-samenstellingen-die-glyfosaat-bevatten>

De website van de Hoge Gezondheidsraad: www.hgr-css.be.

Over de Hoge Gezondheidsraad (HGR)

De **Hoge Gezondheidsraad (HGR)** is het wetenschappelijk adviesorgaan van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Met het oog op de bescherming en de verbetering van de **volksgezondheid**, brengt de Hoge Gezondheidsraad **wetenschappelijke adviezen** uit als leidraad voor beleidsmakers en gezondheidswerkers. Dankzij zijn netwerk van experts en zijn interne medewerkers, baseert hij deze **onpartijdige** en **onafhankelijke** adviezen op een multidisciplinaire evaluatie van de huidige stand van de wetenschap. Zo heeft de HGR een systeem van **beheer van mogelijke belangenconflicten** ingesteld. De Raad verstrekt zijn adviezen op verzoek van de Minister of op eigen initiatief en maakt ze openbaar.

Alle openbare adviezen en brochures zijn te vinden op de website: www.hgr-css.be